

Кругляк О.¹, Кругляк Т.¹, Кругляк Н.²

**АФОРИЗМИ І МОРАЛЬНІ НАСТАНОВИ ПРОФЕСОРА
ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

(присвячується 150-літтю від народження)

¹КЗЛОР «Самбірський фаховий педагогічний коледж
ім. І.Филипчака»

²КЗЛОР «Самбірський фаховий медичний коледж»

Анотація. У статті представлено життєвий і творчий шлях, афоризми і моральні настанови професора Івана Боберського.

Annotation.

The article presents the life`s creative path, aphorisms, and moral teachings of Professor Ivan Bobersky.

Ключові слова: Іван Боберський, афоризми, моральні настанови.

Key words: Ivan Bobersky, aphorisms, moral teachings.

Актуальність теми дослідження. Складний і тернистий шлях випав на долю української нації. Боротьба за духовний і фізичний гарт, відстоювання рідної мови і національних традицій у період утисків з боку окупаційних режимів, заслуговує визнання та наслідування завдяки жертвній праці представників української національно свідомої інтелігенції, окремих її постатей. Однією з таких постатей в історії України є Іван Миколайович Боберський (1873–1947 рр.), який ще за життя був прикладом для української молоді і залишив по собі знамениту спадщину – досвід організації фізичного виховання молоді як частини гармонійного виховання громадянина – патріота України.

Метою нашого дослідження є розкриття життєвого та творчого шляху фундатора української системи тіловиховання, професора Івана Боберського, представлення його афоризмів і моральних настанов.

Наукові дослідження щодо вивчення постаті Івана Боберського започаткували Ярослав Боднар, Оксана

Вацеба, Олег Винничук, Степан Кость, Євген Приступа, Олександра Сумарук, Ярослав Тимчак, Іван Яремко [1-5]. Значний вклад у дослідження видатної особистості вніс Андрій Сова.

З огляду на це особистість професора, як і вся його діяльність, потребують вивчення і популяризації.

Результати дослідження. Постать професора Івана Боберського надзвичайно багатогранна: громадський, військовий і політичний діяч, основоположник української системи тіловиховання, педагог, професор, спортсмен (як він тоді називав «спортовець»), наставник перших українських фахівців з фізичного виховання і спорту, розробник української тіловиховної термінології, філолог, журналіст, редактор, перекладач, видавець, архівіст, фотограф, співзасновник української скаутської організації «Пласт» і меценат.

Його життєвий шлях своєрідним чином фокусує всю бурхливу епоху кінця XIX – початку XX століття, і є своєрідним взірцем українського патріотизму, вірності національній ідеї, взірцем працелюбства, відповідальності, сили волі та шляхетності.

Народився Іван Боберський 1873 року в сім'ї греко-католицького священника на Дрогобиччині. Після навчання у народній школі та восьмирічній гімназії м. Самбора вісімнадцятилітній Іван стає студентом Львівського університету. Продовжує навчання в Австрії, де студіює німецьку філологію у університеті м. Грацу. Водночас він навчається на студіях учителів фізичного виховання. Юнак мандрує Європою і вивчає сучасні системи фізичного виховання Чехії, Німеччини, Швеції та Франції.

З 1890 року життєвий і творчий шлях Івана Боберського тісно пов'язаний зі Львовом. Боберський займає посаду професора німецької філології та фізичного виховання у Львівській цісарсько-королівській академічній гімназії. Блискучий знавець предметів, він водночас активно прищеплював своїм учням любов до Батьківщини – України. Не випадково чимало його учнів стали до перших лав борців за самостійну Українську державу в 1917–1920

рр. Досить згадати знаменитого Євгена Коновальця, котрий визнав, що Боберський мав на нього в гімназії найбільший вплив.

У червні 1901 року Іван Боберський створює «Учительський кружок», з метою підготовки вчителів руханки (фізичної культури) для українських освітніх закладів, серед перших учителів руханки є вихованці професора – Степан Гайдучок, Петро і Тарас Франко, Євген Любович. У цьому ж році вступає в ряди гімнастичного товариства «Сокіл», після чого його на загальних зборах обирають членом старшини (ради) та другим заступником голови товариства. Згодом професор викладає руханку у Львівській приватній жіночій гімназії сестер-василіянок.

У Львівській академічній гімназії Іван Боберський створює спортивний осередок під назвою «Український спортивний кружок» (УСК) для занять бігом, метання спису та диску, а також англійським іграм, зокрема й футболом (організовує команду «Україна»). У 1908 році його обирають головою старшини гімнастичного товариства «Сокіл». Паралельно він очолює і центральний осередок товариства «Сокіл-Батько» у Львові та редактує часопис «Сокільські вісті», організовує перші спортивні змагання українців з футболу, волейболу, велоспорту. Будучи активним прихильником занять фізичними вправами (руханки), він організовує змагання серед членів гімназійного спортового гуртка, ініціює лижні пробіги навколо Львова, навчає гімназистів гри у копаний м'яч і згодом формує футбольну команду, яка свої перші матчі проводила з польськими та єврейськими дружинами.

Маючи філологічну освіту, Іван Боберський виступав проти механічного перекладу спортивних термінів з іноземних мов на українську. Професор обирає шлях створення власної, характерної для рідної мови, термінології у спорті: копаний м'яч (футбол), кошиківка (баскетбол), відбиванка (волейбол), лещетарство (лижний спорт), ситківка (теніс), дужання (боротьба). Окрім цього, Іван Боберський популяризує фізичну культуру серед населення шляхом випуску руханково-

спортивних часописів, методичних статей «Забави і гри рухові», «Правила до гаківки», видаває перші спортивні журнали, а згодом й редагував у багатьох журналах статті з питань руханки та спорту.

Надзвичайні висловлювання на сьогодні і приречені на вічну актуальність афоризми – так звані «Золоті слова Івана Боберського», які дбайливо зібрав Степан Гайдучок: «Де сила, там воля витає!», «Кріпи свої сили рухом, бо коли ти слабкий – світ скрутить тобі карк!», «Виховання тіла – се шлях до виховання духа!», «Все вперед! Всі враз!», «Де злука там сила», «Злукою і роботою здобуває нарід свободу», «Змаг гартує волю», «Копаний м'яч учить боронити і здобувати», «Лише зорганізована фізична сила запевнює народови свободу і незалежність», «Менше зівання, менше нарікання, менше галасовання. Більше руху на свіжому повітрі», «Наша сила в нас самих», «Не плачем, а мечем!», «Не ридай, а здобувай!», «Руханка кріпить волю і відвагу до діла», «Руханка робить тіло гарним, а рух відважним», «Світ поважає людей, які мають сильні п'ястуки (кулаки)», «Силу здобуваємо не наріканням, але поважним ділом», «Треба вже молодіж виховувати в рухливості, честивості, карности, а цілий нарід набуде тих прикмет», «Треба мати знання і треба вміти знанням орудовати», «Хто не піде, той лишається позаді», «Хто здобуває, цей посідає», «Щоб зайти до ціли, треба йти!» [4].

Андрій Сова дослідив моральні настанови Івана Боберського «українському громадянину», які надзвичайно актуальні на теперішній час: «Лишень з тим народом числиться світ, що є здоровий, розумний, сильний і багатий», «Працюй. Свобода улєкшує роботу. Свобода це свіжий воздух. Він не зробить сам роботи, але улєкшує її. Сама робота не виросте. Не тратьте дорогого часу на пусту роботу й нарікання. Працуйте!», «Дбай про карність і красу свого тіла, твоїх рухів, твоїх слів, твого одягу, твого дому, твоеї вулиці, твого села, твого міста, твоеї держави», «Ціни свою честь і честь другого», «Признай другому його труд. Покинь навичку виговорювати на других за їх плечима...», «Ціни школу. Школа сталить і виострює

найважлишу зброю чоловіка: його розум. Рільник, ремісник, купець, урядник, вояк потребують школи, щоби розуміти роботу та свої обов'язки в мирі і на війні», «Будь рухливий і підприємливий. Не бійся боротьби», «Гляди довкола. Пильнуй, чим другі народи зайняті. Постійно довідуйся про їх роботу, а зібрані вістки вихиснувай, щоби скріпити твоє здоров'я, твоє знання, твоє майно, твою зброю» [5].

Висновки. Професор Іван Боберський – видатний громадський, військовий і політичний діяч, основоположник української системи тіловиховання, педагог, спортсмен, наставник перших українських фахівців з фізичного виховання і спорту, розробник української тіловиховної термінології, філолог, журналіст, редактор, перекладач, видавець, архівіст, фотограф, співзасновник української скаутської організації «Пласт» і меценат.

Його життєвий шлях є своєрідним взірцем українського патріотизму, шляхетності, боротьби, вірності українській національній ідеї, далекоглядної турботи про здорову українську молодь.

Список літератури.

1. Боберський І. Українське сокільство (1894–1939) / Іван Боберський. – Л. : Сокіл–Батько, 1939. – 16 с.

2. Боднар Я. Роль Івана Боберського у становленні і розвитку спортивно-гімнастичного руху Галичини / Ярослав Боднар // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. за ред. Єрмакова С.С. – Х.–Л. : ХДАДМ (ХХПІ), 2003. – № 15. – С. 18–23.

3. Вацеба О. Піонер українського тіловиховання – Іван Боберський / Оксана Вацеба // Спортивний вісник Придніпров'я. – Дніпропетровськ, 2008. – № 3 – 4. – С. 4–7.

4. Гайдучок С. Золоті слова І. Боберського / С. Гайдучок // Сокільські вісти. – Л., 1933. – С. 3–5.

5. Сова А. Іван Боберський (1873-1947): український націтворець / Андрій Сова. – Львів, Дрогобич, 2023. – 72 с.